

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér
Nyilttér sora 40 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

Hirdetéseket felvesz la-
puk kiadóhivatala és az
Általános Tudóstó Vi-
déki lapok központi hir-
detési osztálya Budapest
VII., Erzsébet-körút 41.

P O L I T I K A I H E T I L A P

A szeretet ünnepén.

Karácsony!

Ihlesd meg sziveinket meleg sze-
retettel ügyünk, iguzunk iránt és
támassz hitet, erős hitet, hogy igaz-
ságunk a Te igazságodhoz hasonlóan
a megbűnhődés után mégis győzni fog.

Nehogy elcsüggedjünk.

Hiszen csoda-e, ha kishitűség
szállta meg sziveinket; csoda-e, ha
összefont karokkal állunk meg sokan,
tétlenül nézve a szemünk láttára
egyre emelkedő bástyákat, ha nem-
zetünk életéért való küzdelemben a
nehézségek megsokasodtak és a sok
akadály, mesterségesen föltolt sánc
már-már szinte áthághatatlan akadály
gyanánt húzódik el szemeink előtt?

Hit, erős hit kell ide, mely a
hegyeket is kimozdítja helyükből, ha
azok igazságunk utjába állanak.

Karácsony! Te nagyon készület-
lenül találsz most bennünket.

Politikai látóhatárunk egész tere
bizony-bizony elég sötét színeket
mutat.

Mindennapi, kicsinyes dolgok min-
dig voltak, de azok sohasem fogták
ugy el az agyakat, mint ma, amikor
az anyag kezdi uralmát biztosítani
minden fölött, amit eddig nemesnek,
ideálisnak, szentnek hittünk. Kor-
szellemnek nevezik ezt ma, amely a
lelkeket, sziveket önzővé tette.

Csoda-e tehát, ha gondolkodásunk
szárnyaszegett, lelkesedésünk elful
és reménységünk, hitünk az általános
felfogáson föltülemelkedni nem tud?

És ha látjuk, hogy a kevesek
minden törekvése, küzdelme legszebb
erők elpazarlásával milyen elenyé-
szően csekély eredményeket mutat-
nak föl, csoda-e, ha a kishitűség
táborra egyre növekszik?

Igy látjuk mi a dolgokat itt,
ahova a kötelesség bennünket igaz-

ságunk őrszemeiként állított. És — azt
hisszük — nem látjuk tulzott sötétben.

Mert ha nem is tekintünk arra az
általános képre, mely nemzeti esz-
ménk tagadóinak fokozatos hódításait
mutatja, nézzünk csak szét önmagunk
körül s a legszigorubb szomszédsá-
gunk keretében is elég elszomorító
jelenséget látunk arra, hogy elfogó-
dottnak tetsző hangunk jogosulttá
váljék.

Tagadóink tábora csupa élet, szer-
veik egyenként begyakorolva és
összhangzó munkára képesítve készen-
létben várnak, lesnek az alkalomra,
melytől érvényesülésük hajnalát s a
mi megrontásunkat remélik.

Kellékeik egyre gyarapodnak,
fegyvereik élesbednek s a fegyver-
hordók sorai egyre sűrűbb és sűrűbb
falankszussá tömörülnek, már-már át-
törhetlen gyűrű gyanánt, amely itt
elenyészően kisebb táborunkat szinte
agyonszorítással fenyegeti.

És evvel a nagyarányu szervez-
kedéssel, evvel az egyre erősbödő
táborral szemben ugyan milyenek a
mi előkészületeink?

Társadalmunk, amelynek éppen be-
ékelt helyzeténél fogva százszoros
kötelességei lennének nemzeti esz-
ménk iránt, ezek teljesítésében mit
tudna vajjon fölmutatni?

A szeretetünnepén vádat emelünk!
Vádat, súlyos vádat mindnyájunk-
kal szemben!

Nem soroljuk föl mulasztásainkat,
amelyek csoportja kishitűségünkre
még csüggesztőbbben hatna és nem
érintjük az eszközöket sem, amelyek
használatlan állapotban hullottak ki
kezeink közül. A szeretet ünnepén a
szeretet nevében akarunk szólani.

Fejtsük le a mázat sziveinkről,
mit az anyagiasság vastagon rárakott,
engedjünk szabad utat annak az ihlet-

nek, mit az ünnep sugall, szeressük
meg ellenállhatatlan ragaszkodással
nemzeti gondolatunkat, eszménket,
törekvéseinket és szeressük meg
önmagunkat is.

Fejtsük le az agyunkat leszorító
vasmarmot is, mit a tétlenségünk
nyomott oda, mentjük föl gondola-
tainkat, szálljon föl lelkünk nemzeti
nagy gondolatunk szárnyával és szí-
vünk melegével táplálva teremtsünk
akaratot, erős akaratot a munkára,
küzdelemre, olyan harcra, amely nem
számol akadállyal, gáttal, mely nem
retten meg önmagától s mástól,
hanem amely csak a célt, az elérendő
igazságot látja.

És ihlessen meg bennünket a
Karácsony hittel, törhetlen hittel nem-
zeti eszménk igazsága, küzdelmünk
eredményessége s igazunk győzelmé
iránt!

—dr.

A „Čas“ nincsen megelégedve
a római konzisztóriumnak a Hlinka
ügyében hozott határozatával. Sőt
bizonyos balsejtelem fogja el annak
gondolatára, hogy az adatok teljes
összehordása után ott még egyszer
tárgyalatni fog. A végleges döntés
— azt hiszi — Rómának kemény dió
lesz, melynek megtörése fogja meg-
mutatni a szentszék igazságszeretetét.
Apellál még arra is, hogy a végleges
döntésnek számolnia kell majd az
esetleg föllépő rosszalással is. Rosszat
sejt tehát a „Čas“ s hogy ezért né-
mileg kárpótolja magát, újabb bot-
ránnyat akar fölkeltetni avval, hogy a
hirhedt Tomanek káplánt, kit nem-
zetiségi üzelméi miatt püspöke kolos-
torba kényszerített, fegyelemsértésre
és engedetlenségre izgatja.

Links Adolf
butorkereskedő és esztergályos
Túrócszentmárton, főtér
(Löwy Zsigmond mészáros házában).

□ Teljes menyasszonyi kelengyék □

Saját készítésű szoba- és konyhabutorok!

Az amerikai kivándorlásról.

II.

Ennek a szervnek tudományos szabadságát, tudományában való függetlenségét biztosítani kell egyrészt azáltal, hogy működése nem szorítandó bürokratikus keretek és korlátok közé, másrészt, hogy kezdeményezési jogát a kivándorlási kérdések összességére nézve minden irányban el kell ismerni. Ez a szerv az alább jelendő közigazgatási külön közegekkel való kooperáció mellett helyszíni tanulmányok, felvételek, ánkétek útján egészítendő ki a kivándorlásra vonatkozó ismereteinket oly irányban, melyet a pusztá adatszolgáltatás nem bír eléggé megvilágítani; működésének statisztikai részét kiegészítendő a közgazdasági és társadalmi momentumok buvárlatával is, s tanulmányairól időről-időre bizonyos határozott rendszer szerint számolna be.

Feladata volna a különböző szaktanácskozások révén felmértől eszmék megvalósítására előkészíteni a talajt azáltal, hogy ezen eszmék életbeültetésére szükséges gyakorlati előfeltételeket megteremté. Rendeltetése volna továbbá odahatni, hogy az a sok ellenmondás és bizonytalanság, mely kivándorlási kérdésekben még ma is uralkodik, megszüntettségük azáltal, hogy a kivándorlásra vonatkozó adatgyűjtéseket és tanulmányozásokat egy közös mederbe terelné, egységesen szervezné és rendszeresítené.

Ez okból első sorban érintkezésbe kellene lépnie a külföldi adatszolgáltató közegekkel, (kikötőkkel, amerikai bevándorlási hivattal stb.) avégből, hogy a fölbrendbeli ellenmondó statisztikai adatszolgáltatást oly mederbe terelje, hogy a különböző adatok egymást kiegészítsék és támogassák, ne pedig cáfolják és lerontsák. Mennyivel más képet nyernének a kivándorlásról, ha a német kikötők és az Uno kivándorlási statisztikáját saját hazai

statisztikákkal összehangzásba hozhatnók! Ez pedig nem lehetetlen, mert ha p. o. nemzetközi megállapodás jöhetett létre arra, hogy az egyes államok népszámlálások alkalmával különösen kicserélik az idegen honosokra vonatkozó adatgyűjtéseiket, az ehhez hasonló eljárás a kivándorlási statisztikára nézve is lehetséges. Nagyon óhajtanék, hogy a kivándorlók szállítói összes érdekelt hajóállalattal oly egyezmény hozassék létre, melynek értelmében azok szállításra csak jogosult, vagyis utlevéllel kellő módon ellátott kivándorlókat fogadjanak el. De az említett statisztikai szerv feladata volna megfelelő uton-módon a külföldön a megérkezés után is figyelemmel kíséretelni kivándorlóinkat, azoknak amerikai helyzetéről, kereseti- és munkaviszonyairól tájékozódni s az így szerzett tapasztalatokat népességünk érdekében felhasználni. Még nagyobb feladatai lennének idehaza. Itt helyi vonatkozásaiban kellene a kivándorlás kérdésével foglalkoznia, tehát leszállva az egyes községekig, kellene a kivándorlás okait fűrkészni és visszahatását tanulmányozni. Figyelmet ki kellene terjesztenie arra, hogy miként módosulnak a kivándorlás hatása alatt a birtokviszonyok, a mezői gazdálkodás, az ipar és forgalom s minő hatással van a művelődési viszonyokra s minővel nemzeti szempontból? De mindezt nem általánosságban, vagy csupán nagy területeken, hanem konkrét részletekben, monografice, községről-községre haladva kell megtennie. *Pontos volna a beáramló pénzek hatását is vizsgálni*; azt, hogy mire fordítanak azok; mutatkozik-e nyomukban gazdasági vagy művelődési fönlendülés, minő hatással vannak a kivándorlottak helyébe itt-ott beözönlő idegen elemek és a visszavándorlás mit eredményez gazdasági, szociális és kulturális téren? Ime, a vizsgálándó kérdések egész tömege, mely rendszeresítve, céltudatosan tárgyalva, a kíván-

dorlási ügy megismerésének új perspektíváját nyitná meg.

Ily megbízható adatok birtokában sokkal határozottabban és megfelelőbb módon lehetne kivándorlási politikánkat intézni. De igen sok tekintetben pontos adatok nélkül is nagy mértékben javíthatni rajta, ha igazán üdvös szellem által tudnók azt áthatni. Bár a kivándorlás eredetét főként gazdasági tényezők befolyására kell visszavezetni s bár tagadhatatlan, hogy a kivándorlók számára gyarapodása és csökkenése egyenes irányban áll azaz a különbséggel, mely egyfelől az itteni gazdasági és szociális, másfelől a külföldi, főleg az amerikai gazdasági és szociális viszonyok közt mutatkozik, mégis tagadhatatlan tény, hogy a kivándorlás és a visszavándorlásnál a gyarapító vagy apasztó körülmények közé más, nevezetesen közművelődési és etikai tényezők is bejósáznak.

Valamint a betegség gyógyítását nem csupán a gyógyszer, hanem emellett — és pedig nem ritkán ennél még sokkal hatásosabban — a beteg kedélyállapotára való szuggesztív hatás s az akaratörő működtetése is elősegíti, éppen úgy annak, aki a kivándorlást pathologikus mai formájában gyógyítani, vagy helyesebben nemzeti és állami életünkre nézve veszélyes jelen alakulatában szabályozni kívánja, a szorosan vett gazdaságiakon kívül figyelembe kell vennie azokat a mozzanatokat is, melyek a *nép lelki és erkölcsi életével szoros összefüggésben* állanak. Azért kívánatos, hogy az állam és a magyar társadalom a kivándorlás kérdésénél ezeket a tényezőket szem elől ne tévesse.

E tekintetben is két irányban kell a dolgot megítélni, t. i. egyrészt a megelőzés szempontjából, amennyiben a kivándorlás okainak megszüntetéséről vagy legalább csökkentéséről van szó és másrészt a *therapia* szempontjából, amennyiben a kivándorlottak vissza-

T Á R C A.

János mester meg a felesége.

Irta: Dugovich Titus.

Tribell Gáspárnak, a zólimpcei kis-királynak sok jó tulajdonságai mellett vala egy nagyon rossz szokása: inkább szerette a más feleségét, mint a magáét. Igaz, értette is a módját, hogy kell az egyszerű paraszt-asszonyi szívhez férközni. Aki szép szóra nem hederített, azt aranycséggel kapta le a tiz körméről. Pénze volt, mint a pelyva. Tellett a zólimpcei uradalom jövedelméből. Ha meg ebből nem futotta volna, hát arravalók voltak a breznói gazdag timárok, hogy fizessék Gáspár lovag ur passzióit! Meg is fogadták, hogy csak egyszer kerüljön Tribell a kezük ügyébe, ugy kikészítik becses uri bőrét, hogy feltámadáskor maga sem ismer rá. Hanem Gáspár urnak is volt gondja rá, hogy valahogy kézre ne kerüljön.

A sok asszonybolondításnak végül is az lett a vége, hogy Tribell lovag hiába küldte szét szemfüles kopóit, biz azok üres kézzel, hosszú orral kerültek vissza az asszonyvadászatról.

Egy reggel megint előhivatta fogdmegjeit és így szól:

— Ti semmirekellő gazemberek, kik hiába lopjátok az isten szép napját, ha estére kelve

is üres kézzel jöttök vissza, istenemre mondom, karóba huzatlak mindnyájatokat. Értették?

— Igenis, értettük!

— Nohát hordjátok el az irhátokat! Egy, kettő! . . .

A hármat már mind a ketten a várudvaron hallották. Ugy rohantak le a meredek lépcsőn, majd a nyakukat törték. Tudták nagyon jól, hogy Tribell lovag a hármat már nemcsak komandirozni, hanem ütni is szokta.

Ott lent azután összedugták borzas fejüket s rövid tanácsot tartottak.

— No, Morgós, most vedd elő a jobbik eszedet!

— Üssön beléd az istennyila. Te vagy az oka mindennek. Ha tegnap rezegségemben el nem szalasztod a szép Polányinét, holnap nem kellene lelkünket Belzebubnak testálnunk.

— Ebben igazad van, Morgós! De ha csak Polányiné kell, azt épp ugy kézrekeríthetjük ma is, mint tegnap. Ma még előbb, mint tegnap!

— Hogy-hogy?

— A radványi vásárra ment az urával. Miután pedig János gazda ilyenkor, az ősi szokásához híven, fel szokott önteni a garatra, visszafelé jövet ugy leszállítjuk az asszonyt a kocsirol, hogy az a rezegve tulok észre sem veszi, hogy szépséges galambja elreptült.

— De hátha az asszony? . . .

— Bizd csak rám!

— Így hát rendben volnánk, drusza! Ha a timár sokat kapcskodik, hát hiszen majd feladjuk neki az utolsó kenetet. Hiszenkég törvényt bont.

Alkonyatkor lóháton leszálltak a szeszélyesen kanyargó Garam völgyébe. Meghuzódtak a vadszőlővel sűrűn befütozt fűzek alatt, szemeltartva a poros országutat, mely a sötétzöld fenyvesek között párhuzamosan futott a Garam vizével. Itt várakoztak türelmesen. Lassankint szállingózni kezdtek a csilingelő vásáros fogatok. Az egyik kocsirol egy nóta hangzott föl, fölverve völgyhosszat a sűrű erdők titokzatos csöndjét. A másikon egy félig becsipett alak káromkodással dicséré az urat, melyet a kas mélyen ülők otromba röhögése kísért. Közben-közben a gyalogos vásári nép hol csoportosan, hol egyenkint ballagott hazafelé az utmenti keskeny ösvényen.

Nagysokára a szelid lejtőn csendesesen baktatva, egylovas szekér ereszkedett alá. A megviselt kasban csinos asszony kuporgott s tekintetét elmélázva hordozta szét a természet csodás szépségein.

A kocsi mellett pedig, lépést tartva a kocogó szürkével, egy férfi dülöngött s bizonytalan járása világosan elárulta, hogy az atyafi egy kissé benyakalt.

vándorlásának lehetőségei általános hatású intézkedésekkel lehetőleg szaporítandók.

Az első tekintetben főleg a nevelés jön figyelembe és pedig kezdve a népiskolától egészen a felnőttek rendszeres oktatásáig: szóval az egész nép értelmi és erkölcsi színvonalának emelése. Ez a nevelés pedig legyen hazafias és szociális irányú az egész vonalon. Sajnos, hogy e két elnevezést gyakran majdnem ellentétes irányok jellemzésére használják, pedig a helyes felfogás az, hogy az egyik a másikkal szükségszerű kiegészítője. Népoktatásunk hiányát pótolni kell az ugynevezett szabad oktatás, vagyis az iskolán kívül eső tanítás és nevelés szervezésével. A valóban értelmes, gyakorlatias és erkölcsös nevelés átment nép nem fog oly hamar felülni a kivándorlás csalóka csábjainak és ügynökeinek, itthon pedig könnyebben él meg, mert keresetképesége folyton öregbedik, és szertelbben tud fogyasztani: szóval jobban gazdálkodik és munkájának gyümölcseit biztosítani képes magának.

A szabad tanítás azonban eredményes csak akkor lehet, ha egyuttal gondoskodás történik arról is, hogy a népet ne foglalhassa le a munkaszünetek napjain a kereszművészet. Társadalmunknak gondoskodnia kell arról, hogy a nép ne meseszórákosz mellett értelmi és erkölcsi műveltségét tényleg gyarapíthassa. Másrészt azonban nem szabad tárt kaput találnia ott, ahol eddig, részben társadalmunk nemtörődősége folytán, egyedül szórákoszát nemcsak erkölcsi, hanem igen sokszor egészségügyi és gazdasági romlására vezető módon találta, a kereszművészetben.

A nevelés és oktatás hazafias és szociális iránya van rendeltetve arra is, hogy társadalmunk osztályai egymáshoz mindjobban fűződjenek és nemzeti összehangzatos egységbe kapcsolódjanak. *Osztályérdekek mindig lesznek s az osztályok versenye, sőt küzdelmei is, ha*

gyűlöletbe nem csapnak át, a kulturának és nemzeti jólétnek hatalmas előmozdító maradvány mindenha. De eme centrifugális erők mellett a hazafias és társias érzéknek mint egyesítő centripetális erőnek érvényesülni kell. A társias érzék ápolásától várjuk egyszersmind társadalmi osztályainknak egymáshoz való közeledését, ami meg egyedül képes hazánk különböző fajú népeinek egységesítését is előmozdítani.

A munka megbecsülése, a munkás és munkaadó közti viszony demokratizálása az, ami Amerikát sokak előtt kedvesse teszi. A visszajuttek régi hazájukban igen gyakran nem tudnak újból hozzászokni ahhoz a ridegséghez, mellyel hazánk egyes vidékein a munkaadók és hatóságok a munka embereivel elbánnak.

A „Národnie Noviny“ megint kinálkodik.

Szomorú időnek szomorú nótája az már, hogy a magyar haza, minden komoly ügyében még minden esetben szemben találta magát hálátlan nemzetiségi fiaival.

Ha ez a tény nem volna oly keserűen kényes, ha nem kellene tartanunk attól, hogy a gyszos emlékek fölelevenítésével már hegedő sebeket szakgatunk föl újból, úgy beszélhetnénk itten elmúlt, nagy időkről, elmúlt, nagy időnek törpe alakjairól, akik undok gyűlölettel elteltlen emelték föl szentségtörő karjaikat, segítségül azoknak, akik a magyar hazát, az ő hazájokat is, letörtülni szerették volna a föld színéről.

Megváltoztak az idők, azóta velük megváltoztunk mi is. Elfelejtteni igyekeztünk mindent, mit a történet sötét betűkkel rótt föl ellentük, hálátlanságot, gyűlöletet, hazárlást és buta nagylelkűséggel osztottunk meg velük minden jóban, mit hosszú harcok,

szenvedések árán, éppen velük szemben is, kivivnunk sikerült.

Ez a páratlan szelidség még a vadállatokat is megszelidítette volna. Osalódtunk azonban. Ezeket az embereket nem.

Azóta is, valahányszor Magyarország és Ausztria szembekerültek egymással, nem kellett gondolkozunk afölött, hogy nemzetiségi „testvéreinket“ melyik táborban keressük.

Igy esett ez a mult héten is. A „Národnie Noviny“ megsejtven tulnan az erős mozgalmat, mely az önálló magyar bank kérdését leszorítani igyekezett, de látván a magyarság szívós ragaszkodását s a küzdelemre való elszántságát is s az egészből valami komoly válság előszelét érezvén meg: ismét elérkezettnek látta az időt arra, hogy a vitába egy kigyómarással beleavatkozzék.

Igy:

„Mi a bank közösségében a monarchia szimbolusát védelmeztük, amelyet sokkal jobban szeretünk, mint ahogy azt a „birodalmi tanácsban képviselt királyságok és tartományok“ szeretik. A magyar jegybank csakis az önálló Magyarországgal kérdő pórtoknak fog hasznára válni. Az osztrák kormányának ki kell jelentenie, hogy a bankügy mezején nem lehetségesek a koncepcziók. Ha közös bank kell Magyarországnak, itt a mostani állapot. Ha a pártvezetőknek külön bank tetszik, próbálkozzanak meg vele. Csak Ausztriának nem szabad károsodnia. De ha beáll a katasztrófa, feleljenek ők az ország előtt.“

Ime, ez az édes testvér. A válságos idők hatása alatt szimatol valamit. Az idők szele valami piszkot az orrába sodorhatott talán, amelynek kellemes ingerére ilyen utálatos prűszkölésben tört ki, meg nem feledkezvén közben arról sem, hogy az eltorzult arcával hová forduljon. Ő megint ott van tehát, ahol mindig volt, valahányszor Magyarország létérdekeit támadni kellett. Ott van ausztriai

Mikor a szekér odaért, hol a keskeny országot egészen rádőlt a Garamra, Tribell lovag kopói nagyhirtelen előtörtettek rejteikükből. Polányi mester még jól észre sem vette magát, máris ott lubickolt a megdagadt Garam iszapos vizében. A megijedt asszonyt pedig lóra kapták s köd előttem, köd utánam, úgy eltűntek vele az utakat szegélyző fenyvesben, hogy ember legyen, aki a nyomukra akadtvolna.

Mikor a szegény Polányi a hideg víztől kijózanodva, nagynehezen a partra mászott, a szép asszonynak már csak a hült helyét találta.

De nem is lett volna breznói, ha nem tudta volna rögtön, hogy hányat ütött az óra! Ott hagyva lovat, kocsit, minden gondolkodás nélkül nekiindult hát Zólyomlipcsének. Bőrig vizesen pitymallatig ott őgyelgett a vár körül s a vár kapu megnyílt, úgy besuriant az őrségen, hogy a várbeliek csak akkor vették észre, mikor a tágas folyosón felesége után lármázott.

— Hát hol a feleséged, szegény ember? — kérdezte egy jószívű gránátos?

— Hát hol volna máshol, mint itt?

— Maszlagot etél, te jámbor, ha itt keresed.

— Ha én mondom, itt van, akkor itt van s addig nem megyek innen egy tapodtat sem, míg a feleségemet vissza nem adjátok.

A nagy lármára Tribell is kijött a folyosóra s mikor megtudta a láрма okát, odaszólt a gránátosokhoz:

— Adjatok neki huszonötöt s dobjátok ki a kapun a szegény bolondot.

A gránátosok pedig parancs szerint cselekedtek.

Akkor azután megindult vissza a Garampartra a loért, meg a kocsiórt. Hanem bizony reggelre ezeknek is lába kelt. Erre a kettős csapásra azután fogta magát Polányi mester s nagy bujában egy leitta magát az első utszéli csárdában, hogy csak harmadnapra józanodott ki.

Miután pedig szülőfalujába világsuffjára vissza nem térhetett, nekiment a nagyvilágnak, ebek harmincadjára hagyta kicsiny szalmafüdeles viskóját.

Testben-lelekben megtörve, egész formájából kikelten, hogy az édesanyja sem ismert volna rá, egy év mulva került vissza csak a felső vidékre. S mivel Breznóbányának hóhért kerestek, úgy találta, hogy ez éppen neki való mesterség, hát fölcsapott hóhérnak.

Ebben az időben pedig a breznóbányaiak haragja a folytonos foglalások s Tribell lovag egyéb garázdálkodása miatt akkora fokra hágott, hogy halálra keresték őt pereputtyostól.

Egy meleg júliusi délután Szocovszky Izsák, a város tekintetes bírása, sürgősebb dolga nem lévén, éppen csendesen szundikált pánázott bírói székében, mikor Székács uram, a timár céhmester, telkendező beállított hozzá:

— No bíró uram, ma jó fogást csinálhatunk!

— Hogy-hogy?

— A városban van Polányiné, Tribell lovag szeretője.

— Honnét tudja azt, céhmester ur?

— Honnét, hát Morgós, az elcsapott kopó vezetett nyomra. Én is látam az asszonyt, mikor a torony alatt álló kocsijára egyet-mást fölpakoltattott.

— Hát aztán micsoda titulus alatt fogasuk el?

— Hát hogy lopta mindazt... amit tulajdonképen vásárolt.

— Ki lesz a vádló?

— Hát ki más, mint Morgós!

— Jól van.

Szocovszky Izsák uram pedig hirtelen összehívta a tanácsot s mire a toronyóra négyet mutatott, a szép Polányiné már ott ült a vádlottak padján, a városháza boltnes tanácstermében.

A nagyabecstilt tanács előtt azután Morgós vádolt, a szép Polányiné pedig tagadott. Mivel pedig Morgósnak feltétlen igaza volt, hát rögtön ki is mondták az ítéletet, hogy Polányiné megbélyegzetik, másnap pedig a hóhér által kikorbácsolatik. Az ítéletet János mesterrel is nyomban közölték.

A kihirdetés után a zokogó szép asszonyt visszakísérték a börtönbe, Morgós pedig

testvérei kebelén, ahonnan kéjelegve csattogtatja mérőfogait gytlólt és el nem ismert hazája felé.

Arcunkba vágja, hogy magyar haza nincs, azt mi csak csupa „kérdésből” gondoltuk ki magunk, de ha volna, sem kívánkoznék utána, mert ő „Ausztriát jobban szereti, mint az önmagát” s eszébe sincs megválni tőle s azoktól a történelmi emlékektől, amelyek őket mindig együtt találták, valahányszor tűni kellett a magyart. Bemondja szépen, hogy törekvései az öszmonarchia ideájával azonosak, itt is annak szent „szimbolomát védelmezi” csak és kegyetlen dühvel ront nekünk, amiért azt meggyengíteni akarjuk, mert az ő szemében „csak Ausztriának nem szabad károsodnia”.

Nyíltabb hazárulást elképzelni is alig lehet. Az utáltól nem tudunk foglalkozni vele tovább, az undor elfordít tőle... Anyi elégtétellel azonban tartozunk önmagunknak, hogy megvéteztünkkel sujsuk azt, aki a hazaáruló sorokat papírra vakarta.

— dr.

Amerikából.

A nagy per. — Rovnianekék az utcán. — Egy kötet bűn. — Az árvak pénze.

Nowyork, dec. 9.

Amint júliusi és augusztusi leveleimben előre jeleztem, Rovnianekékkel elkövetkezett a végső leszámolás. Bielek és társai ezer akadályokon keresztül gázolva, a pénz hatalmával megküzdve, bíróság elé kényszerítették Rovnianek urat és szövetségeseit, hogy ott számoljanak be azokért a lelketlen üzelmekért, melyekkel oly következetes gonoszsággal husz év óta csalták az Amerikába vándorolt szegény tót népet.

Pittsburgban nemcsak a tótság, de a magyarság is várakozással néz a pör fejleményei elé. Amazok azért, mivel reménylik, hogy most már az amerikai bíróság segítségével lerázhathatják nyakukról a csalóbanda elviselhetetlenné vált hatalmát; emezek pedig azért, hogy a tótok szeméről lehullván a lepel, végre is belátják, hogy a tudatosan szított gyűlölség csak arra való volt, hogy ennek leple alatt megszarolhassák őket s így végre is bekövetkezik a kivándorolt magyarság és a tótság között az a békés együttműködés, mely az ottani nép jóléte érdekében annyira kívánatos.

Affelett azonban őszintén csodálkozom, hogy a magyar napilapok édeskeveset törődnek e per kérdéssel. Csak elvétve olvassuk egy kis tájékoztató cikkekcskét az amerikai tót ügyekről, holott mérhetetlen hasznot húzhatna a magyar ügy is ama gyalázatoságok szellőztetésével, melyeket az itteni tót vezetőség a tót néppel elkövet.

Bielek és Olbach keresete, melyben Rovnianeket a bíróság előtt bevádolták, könyv-alakban már közléken forog. Az egyes számlókban mohón olvassa a szegény munkásnép azokat a vádpontokat, melyek a per anyagát képezik s hangosan szidalmazzák az agyafutrt családokat. A könyvet, melynek tartalma nagyjában teljesen megegyezik a júliusi és augusztusi leveleim tartalmával, a munkásnégyedekben rikkanások kínálgatják a járőröknek s ma már — mint hirlik — huszezer példányon tuladtak.

A könyv megjelenése hatásában egyelőre kiszámíthatatlan. A tót nép jórésze valószínűleg forrog. Hiába való Rovnianekék minden erőlködése, a nép megingott bizalmát visszaszerezni többé nem képesek. Pedig ugyancsak erőlködnek. Dolgozik a lopott pénz, ügynökeik bejárják a munkástanyákat, hazudoznak, csitítják, csillapítják a munkásokat,

de hiába. A banda lába alól nap-nap után fogy a talaj.

A könyvalakban megjelent vádlevelé föbb pontjait dacára annak, hogy lapotok becses olvasói már ismerik ezeket, mégögyyszer megismétlem.

a) Rovnianek és társai a „Národni Slov. Spolok” pénzeivel több mint 18 éven át hűtlenül sáfádkodtak s a pénztárból több mint 260 ezer dollárt elkezeltek.

b) A magyarországi illetőségű özvegyek és árvak pénzei nem küldettek el a magyarországi gyámpénztárakba s azok egy része a bank kezén elkallódott.

c) A magyarországi tót intézményekre gyűjtött pénzek egyrésze szintén ott maradt a bankár urak zsebében.

d) Az egyesület elnöksége és tisztikara oly horribilis munkadíjakat és fizetéseket számoltak el a maguk részére, melyeknek joggal megítélte sem illette volna meg őket.

Ezek a föbb vádpontok. De van ezenkívül még vagy 20 pont, melynek mindegyike roppant kompromittáló a banda tagjaira nézve.

Vagy lehet, hogy a tárgyalások már a napokban megindulnak, melynek kimeneteléről nyomban küldök értesítést.

Egyébként boldog ünnepeket kívánva, maradok igaz híved

—i—

H I R E K.

Boldog ünnepek! Lapunk kedves olvasóinak és jóbarátainak a karácsony alkalmából boldog ünnepeket kíván a szerkesztőség.

Küszöbös. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Schwarz* Antal felső kereskedelmi iskolai megbízott tanárt a helybeli tanítézethez rendes tanárrá nevezte ki.

megkapván a szokásos jutalmat, betért a városvegi csapszékebe s a Judás-pénzből olyan dárídót csapott, hogy az atyafit még a sötét éjféln is ott találta.

Ekkortájtban állított be János mester is egy itókára. Sápadt volt az istenadta. Olyan volt, mintha valami nehéz nyavalya gyötörte volna. Morgós nem is állhatta meg, hogy egy kicsit meg ne kunérozza.

— No, mester, holnap remekel, ugy-e?

— Ühüm . . .

— Gyűljön kelmed közelebb, igyék egyet a szép Polányiné egészségére!

— Köszönöm, nagyon sietős a dolgom.

De ha már olyan jó szívvvel van hozzám, bizony megtehete kelmed egy szivességet.

— Ha módomban van, miért ne?

— A pribékem leitta magát, mint a csap. Nincs senkim, aki segítene a mesterségemben. Magam pedig annyira dögrováson vagyok, hogy a lélek is csak hálni jár belém. Attól tartok, csúffá tesz az az asszonyi állat. Nagyon szeretném, ha kéznél lenne valaki, míg a reggeli parádéra előkészítem. Isten uccse, nem sajnálnék néhány ezüst talért. Foglalóul mindjárt itt is hagyok egy párt.

Morgós mohón kapott az asztalra vetet csengő tallérok után.

— Áll az alku, János mester.

— No, akkor gyerünk, mert odakünn már derengeni kezd.

Az elázott gazember jókorát húzott a szüknyaku üvegből s botorkálva megindult János mester után. A sötét utcán aztán megereadt a nyelve.

— No lám, ki gondolta volna, hogy a szép asszony ennyire jusson. Ej, ha az ura tudná, bizony megszakadna a szive bujába. Nem is olyan romlott ám ez a szegény teremts, mint amilyenek tartják . . . Az urát meg éppen szerette . . . No, de ne siessen annyira, hisz nem ül nyakunkon a török . . . Folyton nyavalygott utána . . . Csak akkor adta be a derekát, mikor holt hírt költöztük . . . De mit hüpög kelmed?

— A nyavalya kinez . . . A nyavalya!

— Azért mondom . . . Azt hittem, hogy ellágyult egy kicsit. Pedig nekem nagyobb okom volna rá, mert hát mi türes-tagadás, bizony én juttattam a kelmed kezére . . .

— Meg is lesz érte a jutalma!

Eközben befordultak a városház udvarára. Az őrtálló fegyverestől átvették a börtönkulcsokat. János mester az alacsony, nyirkos folyosókon áthaladva, kísérvével együtt belépett a szép asszony cellájába. Anyi idő sem teltelt bele, míg egy tojás megfő, János mester már vissza is jött s megindult hangon így szólt a hajduhoz:

— Eredj fiam, mond meg a város tekintetes birájának, hogy a néber kiszendettt. Fölkötette magát az ablakrácsra. Gondoskod-

janak a temetésről.

Meg is jött a parancsolat, hogy János mester a megátalkodott gonosz teremtsét földelje el még az éjjel valahol a temető árkában, amint hogy öngyilkosoknak csak így dukált.

*

A dolog ennyiben is marad vala, ha valaki Tribel urammal be nem sugja, hogy Polányiné asszonynak furcsa dolgok történtek Breznóbányán. Kapta magát s illő kísérettel belovagolt Zólyomba s a vármegye tekintetes törvényszéke előtt vádat tett, hogy Breznóbánya nagyrabcsútt tanácsa a szép asszonyt ártatlanul elemészette.

Történt pedig mindez 1613-ban.

Ebben az esztendőben, egy ködös, zimankós őszi napon a város tanácsosa nehéz gondok között gyülekeztek a városház ódon tanácstermében. Szocovszky Izsáknak, a város tekintetes birájának puffitos arcáról eltűntek a piros rózsák s mikor az elnöki széket elfoglalta, halavány homlokáról sűrű cseppekben gyöngyözött a verejték. A bőbeszédű Lucias Mátyas ma néma volt, mint a hal. Szégyeny György gömbölyű idomai pedig úgy megszőgletesedtek, hogy alig lehetett a tanácsos urra ráismerni.

— Tanácsos uraimék — kezdte Szocovszky — elhagytok bennünket az Isten! A gonoszág erőt vett az igazságon. Ime,

Közgyűlés. A vármegye törvényhatósági bizottsága a folyó hó 23-án tartotta rendes évnegyedes közgyűlését. A közgyűlésről lapunk jövő számában hozunk részletes tudósítást.

Espereshelyettes. *Scholtz* Gusztáv bányakerületi ev. püspök, *Polereczky* János esperes elhunytja folytán, a kerület esperességi teendőinek ellátásával *Hodza* János szucsányi evang. lelkész bízta meg.

Az Országos Magyar Szövetség vasárnap rendes közgyűlést tartott *Berezik* Árpád elnöklésével. Az elnök bejelentette, hogy *Károlyi* Mihály gróf — miután az Országos Közművelődési Tanács idejét teljesen igénybe veszi — ennél fogva a szövetség elnöki állást a következő évben nem fogadhatja el. Kifejtette, hogy elhatározása megmáshatatlant és kéri, hogy válasszanak más elnököt. A közgyűlés a lemondást sajnálkozással tudomásul vette és eddigi működéséért jegyzőkönyvi köszönetet mondott, különösen kiemelve az Országos Közművelődési Tanács megalkotása körül szerzett érdemeit. *Csányi* Gusztáv dr. titkár előterjesztése után a titkári jelentés, amelyben a jövő évi programra vonatkozólag tett javaslatokat. A pénztári jelentés előterjesztése után megválasztották a tisztikart. Elnök lett *Berezik* Árpád, társelnök *Jancsó* Benedek, alelnök *Lahner* Gyula honvédelmi miniszteri titkár és *Nagy* Dezső dr., titkár *Csányi* Gusztáv dr. A választás után *Berezik* Árpád fölolvastatott Budapest magyarországról. A választmányba beválasztottott vármegyénk területéről *Beneiczky* Kálmán alispán és *Dugovich* Titus, lapunk felelős szerkesztője.

A kivándorlás. Vármegyénk területén az utolsó évnegyedben ismét nagyobb mérvet öltött a kivándorlás. Míg az év első felében a kivándorlók száma alig haladta meg a kétszázat, addig az év második felében 560-ra szaporodott a kivándorlók száma.

kezeinkben vagyon a tekintetes törvényszék ítélete, mely szerint Polányiné halálában, im contumaciam, vétkeseknek találtattunk s ez okból halára is ítéltünk.

Az elnökölő bíró szavait fagyos csend követte. Most egyszerre megnyílt a tanács-terem szárnyas ajtaja s nyakig sárosan János mester állt a tanács előtt.

Lón erre rettenetes ijedelem. A tanácsosok már nyakukon érezték a kötelet. Mert hát miért is jött volna János mester egyébert, mint hogy végrehajtsa azt, ami néki parancsolott?

Az pedig szelid hangon így kezdé: — Áldás, békeség a tanácsos uraknak! *Thurzó* György nádorispántól hoztam volna levelemet nemes és nemzets Szocovszky Izsák uramnak, ne terheltessék olvasásával.

Ebben a levélben pedig tudtára adatott mindenkinek, akiket illetett, hogy Breznóbánya város tanácsa Polányiné meggyilkolásának vádjá alól fölmentetik, mert az asszony meg sem halt — hanem él. Aki a nevezetes éjjel elföldelgetett, nem vala senki más, mint *Morgós*, a kerítő, kit János mester, alispán Polányi János, hitvesének elrablásáért és hamis tanúságért asszonyi ruhába bujztatván, fölkaasztott. Nagy bűnéhez méltó lévén a büntetés, János mester eljárását utólag meg erősítették.

Köszönetnyilvánítás. A turóczi megyei öngyület tek. elnöksége 50 koronát juttatott a helybeli izr. szegény iskolás gyermekek felruházására. Amidőn ezen összeget ezennel nyilvánosan nyugtáztam, kedves kötelességemnek tartom nevezett egylet elnökségének szép és nemes adományáért őszinte és elismerő köszönetemet kifejezni. *Rosenzweig* Arnold.

Cseh ösztöndíjak a tótok részére. Néhány hét előtt foglalkoztunk azzal a kérdéssel, hogy a csehek a magyarországi tótok részére közel az ország határához földművelő iskolákat szándékoznak felállítani. Az eszme, mint értesültünk, már nyelbe is ítéltetett s a csehlőt egyesület már több ösztöndíjat is alapított tót fiuk odaédesgetése végett. Így a jövő évre egy 100 és egy 110 koronás, továbbá egy 60 koronás ösztöndíjra hirdetnek pályázatot. Ezzel a szemtelen akcióval szemben mit tettünk mi?

Szegény gyermekek felruházása. A helybeli izraelita hitközség a múlt héten beköszöntött *Chanuka* ünnepekkel alkalmával több szegénysorsu gyermeket látott el meleg téli ruhával. A játékonyság gyakorlása meghatározható külsőségek közt folyt le a hitközségi iskola nagytermében.

Tomanek Flóriánról, a szépesi egyházmegye hírhedt pánszláv káplánjáról minden újságolvasó eleget tud. Tudja azt, hogy ez a hecckáplánocska valahol Árvamagyanék egy eldugott falucsukájában kezdett először szerepelgetni, hol a magyarság elleni igaztásával tűnt föl. A püspök erre nem sokat tekerőriázott vele, hanem felfüggesztette állásától, vagyis magyarán mondvá elesapta. Tomanek ur erre Csehországba ment hangversenyezni s az így befolyó pénzekből éldegélt. Mikor ennek is fogytán volt, megmondolta magát s a püspöktől bocsánatot kért. *Párvy* hajlandónak is mutatkozott erre, de csak az alatt a feltétel alatt, ha a felsőbb hatósággal szemben tanusított engedetlenségért megvezeklik. Tomanek eleintén rezonőrozott a püspök kívánsága ellen, de végre is belátta, hogy a szépesi egyházmegye nagyon is meg van nélkülve, de sajna, ő az egyházmegye nélkül egy nagy nulla. Ráadta hát fejét a vezeklésre és most az igralmasrend szesváraljai zárdájában gondolkodik az engedetlenség súlyos következményei felett.

A Petőf-sorsjáték ajándéka. Már a jövő héten megjelenik a Petőfi Társaság kiadásában az a disznó (Petőfi összes költeménye), amelyet a Társaság ajándékol az azoknak, akik 40 darab sorsjegyet vesznek vagy ismerőseik közt elhelyeznek. A diszes vászonkötésű munka bolti ára 20 korona.

A hölgyvilág nem használ zsiros kenőcsöt, vagy krémet, hanem csupán *Kristalint*, egy növényekből összeállított krisálýmazzsát, mely a bőrt széppé és vakító fehérré varázsolja, szeplőket, vimmerliket és májfoltokat eltávolít, a ráncokat elsimítja és az ifjúkori tífeséget visszaserzi. Kapható mindenütt. Vezérképviselő Magyarországi részére Budapest, Baross-utca 91. Egy próbadozár ára 50 fillér, tvegdozár 3 korona. Kristalinszapann 1 korona. Kristalinpuder 1 korona. Postai széküldés naponta.

Uj csendőrségi őrs. Mint megbízható forrásból értesültünk, a közeljövőben Neepál községben egy új csendőrségi őrs fog felállíttatni. A felállítandó őrsrel a vármegye területén működő őrsök száma 9 lend.

A szegény vakok karácsonya. Nagy a földi nyomor, az emberek ezrei különböző körülmények között nyujtják felénk kezüket alamizsnát, segédelmet kérve. E számtalan szerencsétlenek között azonban legszánandóbbak azok, kik megfosztva a látás gyönyöreitől, még koldulni sem mehetnek látó emberársaik segédelme nélkül; pedig gyakran nemcsak a saját, de többtagu családjuk kenyereért kellene könyörögniök. E vak embertársaink érdekében, kiknek száma hazánkban a 18,000-et meghaladja, fordul a Vakokat Gyámoltó Orsz. Egylet a nagyközönséghez, hogy csak egy percig képzelje magát az örökös sötétségbe, mindenkorra megfosztva a természet szépségeinek szemléletétől, bizonyonnyal segítségére lesz szegény vak embertársainknak. Most, amikor a tél zordsága egy a szegény vakokra, mint azok kis gyermekeire, kétszeresen nehezedik, azt a kérelmet intézi a nemesivül emberbarátokhoz, kegyeskedjenek adományukkal nagylelkűen hozzájárulni ahhoz, hogy a szegény vakok közt tüzelő és élelmiszert oszthassunk szét, hogy a vak gyermekeket és a felöltött vakok látó gyermekeit felruházassuk és ezen szegény tereintészeknek a közelgő szent karácsony napján örömet szerezhesünk. A szenvedők nevében előterjesztett kérelmünkre adakozók küldjék adományait Budapest, VII., Hungária-körut 16. szám alá.

Gyanus idogek. A ruttkai csendőrség a folyó hó 18-án három gyanus idegent tartóztatott le. Az idogeknek névszerint *Heisler* Abraham, *Mayer* Rafael és *Mozse* Izák, az utcan öálkoldtak, mikor a csendőrség rajtuk ütött. Megmotaosuk alkalmával több ötszáz koronára értékü francia, török és szerb pénzt és iratokat találtak az idogeknél. Miután a letartóztatottak magukat igazolni nem tudták, a csendőrség átadta őket a határszéli rendőrkapitányságnak.

A saját gazdáját lopta meg *Kluch* József benici illetőségű kocsis. *Hlavnya* Pál pribéci lakos szobájából több értékes ruhaneműt lopott el. A csendőrség a tolvajt letartóztatatta.

A biosel hazaárulók. Föhlaborító esemenyről ad hírt a Miaván megjelenő „Obzor“ című hazafias tót lap. Art írja ugyanis, hogy a t.-bicesei katolikus kör elnökségénél tagul jelentkezett néhány odaváló, hazafias érzelmű polgár, köztütk a káplán is. E miatt haragra lobbantak a kör pánszláv tagjai s levélben a következő kifakadásokat intézték a jelentkezőkhöz: „Mi nem vagyunk magyar polgárok! Mi a magyarokat gyűlöljük! Csak vezéreink parancsára várunk, hogy a magyarokat visszakeresztük a Kaukázusba!“ Az „Obzor“ vezércikkben tárgyalja a vérlázító esetet s a Hodzsáké igatásának tulajdonítja. Ajanlja a kormányának, hogy a lelkiismeretlen igatókat üldözzék s kivált egyesületeiket és ugynevezett népbankjaikat, a népolondítás e melegágyait osszassák föl.

Eikallódó milliók. Ha megtekintjük a hivatalos sorsolási jegyzékeket, azt látjuk, hogy évről-évre óriási mértékben nő a fel nem vett nyereményeknek, az ugynevezett hátralékoknak a száma. Ez azért van, mert a sorsjegybirtokos közönség felültesen vizsgálja meg koronkint a huzások eredményeit. Ennélfogva, akinek sorsjegyei és más értékpapirjai vannak, arra nézve rendkívül fontos egy megbízható sorsolási lapnak a járattása.

Ilyenként ajánlható a „Pénzügyi Hírlap“, melynek sorsolási részét, a Pénzügyi Utmutatót, úgy a m. kir. belügyminiszter, mint a m. kir. pénzügyminiszter és a m. kir. kereskedelemügyi miniszter, mint megbízhatón és pontosan szerkesztett lap hivatalosan ajánlottak. A lap olcsó, mert egész évre az előfizetés csak 5 koronába kerül és ezért még január elején minden előfizető kap egy Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyvet, amely sok hasznos tudnivalón kívül közli a hivatalosan kimutatott hátralékosok, azaz azon sorsjegyek számaikat, amelyek bár régebben kisorsollattak, kifejtésre bemutatva még nem lettek. Az 5 korona előfizetés a kiadóhivatalba küldendő be postautalvánnyal. (VII. Rákóczi-ut 44. szám alá.)

Csak 4 szó!

Steiner

Turócszentmárton

képei

kifogástalanok!

IRODALOM.

Harmino év. Jelentős kor egy lap életében. Ezt töltötte be december 15-én a „Pesti Hírlap“, melynek első száma 1878. december 15-én jelent meg, új szellemet, új formát hozva a magyar újságirodalomba. Függetlenség minden irányban, alkut nem ismerő, radikális szabadelvűség, bátor szókimondás: változatlan programpontjai ma is a „Pesti Hírlap“-nak, mely éppen eme mindig hiven követett elveknél köszönhette a magyar sajtóban példátlan gyors fellendülését s máig változatlan népszerűségét. A „Pesti Hírlap“ egész írói és újságírói nemzedékeket nevelt föl s alig van ma is neves író, aki korábban vagy később munkatársai közé nem tartozott. Innét van, hogy ma — harminc év múltán — Magyarországon a „Pesti Hírlap“ legelterjedtebb, tehát legolvasottabb és legkedveltebb lap. Ujévtől kezdve Mikszáth Kálmán, a legnagyobb magyar író, ismét sürübben fogja dolgozataival fölkeresni a „Pesti Hírlap“-ot, melyhez majd husz éves munkatársi viszony fut. Tehát a két legnagyobb magyar író: Eötvös Károly és Mikszáth Kálmán kerül össze a „Pesti Hírlap“ íróinak táborában. Hogy a „Pesti Hírlap“ minden más napilapot meghaladó bő tartalommal jelenik meg naponként, azt már évek sora óta minden magyar újságolvasó jól tudja. A „Pesti Hírlap“-nak minden más lapnál eltérő speciálitásai: külön rovatai és különféle kedvezményei az olvasóközönség részére, harminc év során mindig voltak és ezentúl is lesznek. Egyik legnagyobb kedvezménye a „Pesti Hírlap“ nagy képes naptára, melyet minden előfizető karácsonyi ajándékkul kap, immár 19-ik éve. 1909-ik évre szóló naptár már megjelent gazdag szépirodalmi tartalommal és 32 képes oldallal. Másik kedvezmény,

hogy az előfizető féláron rendelheti meg a „Divat-Szalón“ című, gazdag tartalmu képes divatlapot, melyet Szabóné-Nogáll Janka, a jeles írónő szerkeszt igazon ügyesen. A „Pesti Hírlap“ ára egy óra 2-40 korona, 3 óra pedig 7 korona s a „Divat-Szalón“-nal együtt 9 korona. A kiadóhivatal címe, hova az előfizetéseket küldeni kell, Budapest, V. ker., Váci-körút 78. sz.

Tanács.

Írta: Boldizsár Boldizsár.

*Ha bánat ásta magát a szivedbe
S széjjel ereszté minden gyökerét,
Hogy mindened egy fájdalomba vessz be
S nem villan meg reménysugár feléd,*

*Ha bánatoddal szived összenőtt:
Nyugodj bele, az bármilyen nehéz...
Hiába tépnéd akkor már tövestől,
Fájó emléke mindig visszánéz.*

Karácsonyest.

Írta: Csehov Antal.

Schukow Wanjka, kit három hónap előtt, kilenc éves korában Aljachim cipészhez adtak inasnak — karácsony éjjelén nem fekdűt le aludni. Megvárta, míg a mester, segédeivel együtt, a hajnali misére ment. Ekkor előkereste ura tintatartóját, rozsdás tollát és egy összegyűrt papirlapot, melyet szépen kisimított és a padra tett. Azután a pad elé térdelt és írni kezdett:

— Édes nagyapóka, Makaritsz Konstantin! Levelét írok, hogy neked boldog karácsonyi ünnepeket és minden jót kívánjak az Uristentől. Nincs már sem anyácskám, sem apácskám, egyedül te maradtál meg számomra . . .

Wanjka a sötét ablakra tekintett, melynek tükrén a gyertya lángocskája ide-oda táncolt. Szinte látni vélte rajta nagyapja, a kicsi, vékony, de rendkívül mozgékony, hatvanöt éves, ősz Makaritsz Konstantin mosolygó arcát, ki mint éjjeli őr a schiwarowi kastélyban szolgál. Az öreg nappal alszik, éjjel pedig nagy bundájába burkolózva, a kastély és udvar körül járklál, mindent éber figyelemmel kísérve és kurtjét időről-időre megszólaltatva. Hü kísérei — Raschanka és Wjun nevű kutyái — baktatnak utána. Ez utóbbi nagyon szelidnek és jámbornak látszik, pedig fájának egy tagja sem tud olyan ravaszul és ügyesen valakinek a lábikrájába harapni és a jégverembe mászni, vagy a szomszédban tyukot lopni, mint ő. Hátsó lábait már gyakran ütötték sántára. Kétszer felakasztották, hetenként legalább egyszer félholtra verték, de mindezt kiheverte.

A nagyapó most biztosan a kapuban áll és összehuzott szemöldökkel nézi a fényesen kivilágított templom ablakait és a hópellet borított falucskát. Az idő valószínűleg gyönyörű, a levegő enye, átlátszó és tiszta. Az éj sötét, de azért mégis látható az egész falu, a hóborított háztetők, a kéményekből felszálló füstfelhők, valamint a fákra a zuzmara. Az ég boltozatán ezer csillag ragyog és a tejút úgy tűndöklök, mintha ez éj tiszteletére különösen kifényesítették volna . . .

Wanjka nagyot sóhajtott, tollát tintába mártotta és tovább írt:

— Tegnap jól elcsepeltek. A mester hajamnál fogva huzott ki az udvarra, hol lábszíjjával kegyetlenül elvert, mert mialatt kis gyermeke bölcsőjét ringattam, elaludtam. A múlt héten pedig egy heringet adott a mesterné tisztítani. De mivel én a farkánál kezdtem a dolgot, elvette tőlem a halat és az orrával arcomat össze-vissza szurkálta. A legények meg bolondá tartanak. A kocsimba küldenek pálinkáért, vagy megparancsolják, hogy a mester kertjéből ugorkát lopjak, ki, ha rájön a dorgya, azzal ver meg, ami éppen kezégyébe esik. És semmi ennyival nincs! . . . Reggelire kenyéret kapok, délbén kását és este ismét csak kenyéret. De teát, vagy kellevest soha, mert azt a mester maga falja fel. Az előszobában kell aludnom. Ha pedig a gyerek sir, akkor egész éjjel sem hunyhatom be szememeimet, mert folyton ringatnom kell . . . Édes jó nagyapócskám, az Istenre kérek, szabadíts ki innen! Vigyél vissza kis falunkba, már itt nem lehet tovább kitartanom . . . Lábaidhoz borulok, örökké érted fogok imádkozni, csak vigyél el innen, különben meghalok . . .

Wanjka szája széthuzódott, piszkos ökleivel szemét megdörzsölte és keservesen zokogni kezdett.

— Dohányt fogok számodra vágni — folytatta. — És ha mégis történnék valami, verjél el, mint az utolsó kutyát, csak szabadíts meg innen! . . . Már gyalog akartam falunkba visszaszökni, de nincs csizmám és féltom, hogy megfagyok. Ha nagy leszek, jószágodért én foglak gondozni . . .

— Moszkva nagy város. Itt csupa urasági ház és nagyon sok ló van, de juhok nincsenek és a kutyák sem hamisak. Karácsonykor nem járnak betlehemesek és a templom karzatán sem szabad énekelni. A boltok gyönyörűek. Az egyikben számtalan olyan puskát láttam, amilyen méltóságos urunknak is van. Mindegyik legalább száz rubelt ér! A mészárszékekben császármadarat, nyírfajdot és nyulat is lehet venni, de a segédnek nem árulják el, hogy azokat hol lövik . . .

— Édes nagyapóka! Ha az uraság karácsonyfáját már feldiszítették, kérlek, vegyél le róla egy aranyozott diót. Tedd be a kis zöld skatulyámba és mond meg, Olga részére lesz . . .

Wanjka mélyet sóhajtott és ismét az ablakra bámult. Eszébe jutott, hogy ilyenkor mindig nagyapja szokott az erdőből az uraság részére karácsonyfát hozni. Magával vitte őt is. Milyen gyönyörű volt akkor a hóval és zuzmarával borított fenyőerdő, s milyen boldog idő volt az! . . . Azután a fát Olga Ignatjevna, Wanjka pártfogója dizsította fel Midőn Pelagie, Wanjka anyja még élt, mint szobaleány az uraságnál szolgált. Ebben az időben sok cukrot és édes-séget kapott Olga Ignatjevna, ki unalomból megtanította őt írni-olvasni, százig számolni, sőt még négyest is táncolni. Most pedig itt van Moszkvában, a kegyetlen Aljachim cipésznél!

— Jőjj értem, édes jó nagyapócskám, — folytatta Wanjka — és az Isten szerelmére kérlek, vigy el innen! Könyörülj meg rajtam, szegény árván! Itt mindenki ít, ver, és anynyira szeretnék már egyszer jól is lakni. Úgy vágyódom haza, hogy le sem írhatom, de egyre sírok! . . .

— És köszöntöm Aljonát, az egyszemű

kocsist, valamint Jegorkát és a kutyákat is. Harmonikámat ne add oda senkinek. Maradok szerető unokád

Schukow Ivan.

U. i. Jöjj mielőbb, édes nagyapókám! Miután kissé gondolkozott, borítékba tette a levelet és címet írt rá:

„Nagyapókámnak, a faluban.“
Azután fejét megvakarta, ismét gondolkozott és még hozzáírta:

„Makarits Konstantin-nak.“
Örmében, hogy a levélírásban senki sem zavarta meg, ingujjban, bunda nélkül szaladt az utcára és levelét a legközelebb fekvő levélszekrénybe dobta.

Egy órával később, szép reményei által ringatva, mélyen elaludt . . . Álomában nagyapját látta, amint az ő levelét a jó meleg kályha mellett olvassa . . . és a Wjun kutyát, amint farkát örmeljesen csóválja . . .

Karácsony.

Irtá: Balla Miklós.

*Alföldi rónaság sík tájait járom
Csillogó hólepel fekszik a hatáion.
Egy-két veréb csacsog körültem a réten,
Varjak kárognak fölöttem a légben.*

*A füzes lehajló, földig érő ága
Keskény barázdát szánt a hó bársonyába;
Csöndes, kihalt a táj, szélzúgás se hallszik,
Vastag kérge alatt a Tisza is alszik.*

*Egyszer csak valami tündéri hang rezdül...
Harangszó zsong lágyan a légen keresztül.
Közeli falucska idelátzó tornya
Híveit imára hívja, hivatgatja.*

*Megmozdul a szívem . . . Lelkem belérezdül,
Rég nem érzett gyönyör száll rajta keresztül,
Valami édes-bús, részegítő mámor,
Gazdag emlékezés tűnő ifjúságból . . .*

*Ítt átmodtam merész, nagy jövőt a múltban
S ragyogó álmaim mind eltűntek sorban...
Bűvös harangszóval, fehér tündérszárnynon
Csak te térsz meg újra gyönyörű karácsony!*

A legszebb karácsonyfa.

Irtá: Kővér Ilma.

Vagy hat—hét család, akiknek anyáit még az iskolapad kötötte össze, évek óta úgy rendezte be a szent estét, hogy minden évben egy másiknál verődött össze a többi hat familia.

A növelében a táncpróbai ruhák, később az utcai és báli toalettek, most pedig az képezte náluk a versengés tárgyát, hogy a többi lukszus közt, melyik rendez fényesebb Jézuskát az ő apróságai számára.

Nem lehet azt leírni, hogy az elmúlt évben mi minden fektűt Sallayék karácsonyfaja alatt amaz egyetlen agyonbecézett, elkapott nyafka kis baby részére, akit már az Eldorádóról szóló mese se érdekelt bizonyára, mert hisz efféle csodavilágot teremtettek számára minden alkalommal a módos szülők.

Ez a hét család mind olyan helyzetben volt, hogy marékszámba szórhatta a pénzt; de szórta is úgy, hogy még föl se bírta szedni senki a mieink közül. Mert hát az a sok értékeltenség, ami egy-egy ilyen alka-

lommal egész kis vagyont elnyelt, még nem is magyar ember fáradzásait jutalmazta. A magyar kézművesben azt mondják: nincs az az ügyesség, találékonyosság, ma meg az a mersz se, hogy afféle ostobaságnak olyan horribilis árt szabjon, mint a külföldi játégyáros.

Kalotayékon volt az idén a sor. Most az ő karácsonyfájukat fogják megbámulni. Ők sem maradhatnak hátra.

Rendesen este tervezgettek, mikor a két kis csemetéjük már nyugodni tért. Vacsora után hányták-vetették meg, hogy mit vásároljanak a 3 esztendő Sárika és 8. életévét taposó Pistike részére.

Tervezgetésük közepette nagy disszonánia volt egy este az a szomorú történet, amit vacsorázás közben olvasott a lapból Kalotay Ákos, a férj. Egy szegény asszonyról számolt be a napihír, aki a Dunába ölte magát három gyermekével, mert már nem bírta el a nyomort.

Kalotayné előtt éppen ott fektűt a jegyzék, amelyet akkor készített a játékszerekről, nyálakosságokról, amit a következő napokon fog bevásárolni a Sárika és a Pista részére.

— Elég lesz négyszáz korona? — kérdezte a férje, letéve az újságot.

— Azt hiszem, elég.

Kivette a nyolc darab ötvenkoronást az íróasztal fiókjából és átadta a feleségének.

A fiatal asszonyka ellette gondosan. Holnap majd megkezdí körútját.

Sokáig nem aludt el. Zakatolt a fejében a sok terv: mi mindent kell összevásárolnia.

Jóval éjjel után jött csak álom a szeméire. De ahelyett, hogy ugyanaz a kedves, kellemes semmisség töltötte volna be álmát is, valóságos rémlátásai voltak. Tudja isten, hány alakban jelent meg neki az a szerencsétlen asszony, akiről a férje olvasott. Látott tiz, száz, egész csapat ilyen földhöz ragadt teremest, akik a halálban kerestek menekvést az élet nyomorúságai elől.

Másnap nehéz jajgatással ébiedt és ennek kapcsán említette, miféle nehéz álma volt.

Az ura rábólogatott:

— Bizony sok nyomorúság van ezen a világon; sok embernek nincs meg még a betevő falatja sem.

Hogy eltűnődött ezen az a jólelkű, okos asszonyka; eltűnődött rajta napokig.

Egy este valamit mondott az urának; előbb ötleve, hatolva ejtegette a szókát, de látva az ura mindjobban ragyogó ábrázatát, egész bátran öntötte ki előtte, ami a lelkét nyomta.

— Oh, te drága, jó kis asszonykám, — ölelte végre szívére az ura.

Délután — az olcsóságok forrása előtt — találkozott két barátánjével. Mind a két keze tele volt csomagokkal és úgy sietett, hogy csak futtában üdvözölte őket.

— Holnap látunk benneteket! — kiáltott oda, amint elsuhan mellettük.

— Mindenestre. Megcsodáljuk a karácsonyfátokat.

— Vajjon mit vásárolhatott Emma ebben a bazárban? — szolt az egyik barátánjé társnőjéhez, mikor Kalotayné már eltűnt a szemük elől.

— Bizonyára a cselédek s gyermekei, hozzátartozó apróságai számára vett játékszereket.

Kalotayék vendégeit gyötörte a kíváncsi-

ság, no meg az irigység is afflított, hogy micsoda pazar fényt fog kifejtieni barátúnjuk két gyermekük karácsonyfájával.

Az előző években egyik a másikkra licitált abban, hogy nála fényesebb, pazarabb legyen a Jézuska, mint az előbbi családnál. De persze ahhoz egynek sem volt módja, hogy kiállja a versenyt Kalotayékkal.

Már mind együtt voltak a meghívottak és megszólalt az a gyermekfüleeknek olyan tulvilági csilingelés, mely azt jelenti, hogy érzek az anygal.

Pár perc múlva föltárukt az ajtó és valamennyien beléptek a szalónba, ahol a kincseket érő ajándékokat rakta le Kalotayék Jézuskája.

Az asztal közepén egy szörnyen szerény fácska állt, apró viaszgyertyácskákkal, narancsokkal és afféle négy—ötfilléres cukorfigurákkal. A fa alatt olcsóságok forrásából beszerzett bábuk, lovak, kard, puska, csákó, főzőedények.

A két gyerek olyan boldogan kapkodott a játékszerek után, mintha kincses India összes gazdagságai közt kéjelegne.

A vendégek azonban tág szemeket nyitottak.

Kalotay Ákos szólalt meg:

— Kerek 400 koronát adtam a feleségemnek karácsonyi bevásárlásra és az én asszonykám 35 szegény család gyermekeit látta el ebből meleg ruhával, fűtőanyaggal és élelmiszerekkel az ünnepekre. Maradt belőle vagy 40 koronája, ebből került ez az apróság a mi bőségben duskáló két kicsikénknek, akiknek olyan drága karácsonyi ajándék jutott ez évben, mint tán senkinek: 35 fázó és éhező család hálaimja. Mondjátok meg, édes barátaim és barátónim: állíthatott volna-e ennél becsesebb és ragyogóbb fát és nem köve-tésre méltó példa-e az én feleségem Jézuskája?

Hullám.

Irtá: Kozma Andor.

*Valaki szenved, akit szeretek —
S szörnyűnek érzem már az életet.
Mínthogyha hullám tetejéről
Völgynek rohanna csolnakom:
Ésik le kedvem rémületen, vakon,
Szívem vonaglik, elmém majd megőrül.*

*De enyhül ím s mosoly a szenvedő —
S már homlokomrul tűnik a redő.
Szemembe' fény gyűl, tréfa, dal a számbra,
Ujong szívem s rajongva hisz,
Szikrázik elmém — s fel magasba visz
Az életkedvnek gyönyörű hulláma.*

Jani karácsonya.

Irtá: Bán Ferenc.

Jani rikkancs gyerek volt, ott áldogált rendszerei a nagy körut Sarkán. Megvoltak már a rendes törzsvendégei, kik szeretettel nézték az öklönyi kereskedőt. Jani bizony még nagyon apró; más gyerek az ő korában az iskola padjaiból hazatérve, anyja puha ölébe hajtja fejét s kényes nyafkasággal kunyerál szüleitől egy-két krajcárt cukorra, megymásra. Janinak, a kis rikkancsnak nem jutott az anyai becézésből. Néki pénz kellett keresnie! S az anyai öl melege helyett

az utcán fagyoskodnia. S Jani mégis vig, örökkön fürge. Ernyős sapkája aiól vidáman mosolyogtak elő ártatlan, gyermeki szemei. S hangja is olyan lágy volt. Belopódzott az emberek szívébe s szinte kényszerítették azokat az újságvásárlásra.

A villanos kocsik lépcsőjén mindig az apró Jani volt az első, ki a villanyoson utazók kíváncsiságát kielégíteni s a maga zsebében egy krajcárral nehezebb tenni iparkodott.

Karácsonyestén is csak ott állt Janosi, mint egyébkor. Ruhája ma is az a szurtos, szakadozott, össze-vissza foltozott. Lyukas cipőjét még ma sem cserélhette ki avval a ragyogó lakkcipővel, melyet oly irigykedve, sóvárkodva nézett a tükörüvegen keresztül. De mégis ma valamivel vidámban kinálgatta az újságjait. Sőt egyszer-kétszer táncra is perdült, nem is sejtte, hogy mennyire vét gondatlan ugrándozásával az ünnep méltósága ellen. Esti hét óra volt s az ajándékok, meglepetések terhe alatt nyögő boldog apák, anyák, nagybácsik s még tudja isten miféle földi képviselői az égi angyaloknak, nem igen vették a Jani gyerek lapjait. De azért Janinak nem volt oka szomorkodni. Karácsony előestéjén mindenki ráér. A hivatalok, boltok, műhelyek emberei a szent napon korábban szabadulnak s még mielőtt kivinnék részüket a szent karácsony boldog előestéjének lélekemelő ünnepéből, tesznek egy sétát. S mivel az emberek karácsony estéjén is kíváncsiak s a lap vastagsága a pénzkidással járó lelkifurdalásoknak is elejét veszi némileg. Jani gyerek a 150 darab újságból mindössze vagy 30 darabot szorongatott kezében. S Jani annál is inkább örült ennek, mivel anyja egy vadonatúj télikabátot ígért neki, ha minden újságját eladja. A télikabát ugyan már meg volt véve s nem is az anyja, hanem a jószívű asztaltársaságok kegyelméből, de az anyja az ajándékkal való kecségetéssel akarta fokozottabb működésre bírni egyetlen fiacskáját.

S egyszerre mint derült égből a villámcsapás, rárontott Janira egy nagyobb rikkancs. Rohant, mint a puszító szélvész s Jani mellett meg sem állva, kiragadta annak kezéből a megmaradt újságokat s csakhamar eltűnt az ünnepi forgatagban. Jani első pillanatban nem is tudta hol van, mi történt vele, csak érezte, hogy most ő reá egy rettenetes katasztrófa szakadt. Sírni kezdett keservesen, nem szaladt a rabló után. Neki támaszkodott a házszegetnek és sirt, sirt. Csakhamar a kíváncsiak tömege vette közre a remegő, kirabolt rikkancsot.

— Mi az, fiacskám, miért sírsz? — kérde tőle egy idősebb asszonyság.

Jani ráemelte szemét, mely telve volt könnyekkel s szakadozott, csukló hangon mondta el szörnyű tragédiáját.

— Egy csirkefogó ellopott tőlem 30 újságot. Elszaladt vele.

— Merre ment? Mikor?

— Arra befelé szaladt, a Duna felé. Elvitte mind, mind. — S keserves zokogásra fakadt.

Kis testét a házfalnak támasztva, fejét a vállára hajtotta, a mélyen sujtott emberek csüggétségével. Apró ökleivel vörösrre dörzsölte szemét, melyből csak egy patakozottak az könnyek.

— Jaj, az újságom. Agyonüt az anyám!

Ezt ismételte, nem tudott mást mondani.

És a béke ünnepén senki sem szánta meg az apróságot. A szeretet nevében senki sem nyomott kezébe egy koronát, mely megnyihthette volna a Jani mélyeséges fájalmát.

Ott sirdogált a kíváncsiak között. Fejcskéjében egy érthetetlen köösszá olvadt minden. Az ellopott újságok, a hiányzó egy korona, a verés, a szigorú, a durva anyja s s ami boldoggá tette, ami bearanyozta délutánját: a télikabát elvesztése. Biztosra vette, hogy a télikabát nem lesz semmi. A verés nem okozott neki oly elviselhetetlen fájdalmat, megszokta már. Az elveszett újságok sem neheztedek oly elviselhetetlen ölmomslyal lelkére. De a télikabát, amelyet képletében oly szépnek látott, mely oly meleg és oly jól áll neki s amelyből most már nem lesz semmi.

Zokogott, megtörve a csapás alatt. S a körülállók elkezdték vigasztalni a kétségbeesett apróságot.

— Menj haza, fiacskám. Hisz nem üt agyon apád! Ne sírj, fiacskám, megsegít az isten!

— Nincs nekem apám, — szolt vissza könnyek között Jani.

Ott állt Janitól nem messze egy körgaléros, rendezetlen külsejű fiatalember, kiről az első pillanatban megismerhette minden ember a bohémét, a kezdő művészt. Mindössze két sajnálkozó asszonyság állott előtte, kiknek eszükbe sem jutott erszényüket kinyitni. A bohém benyult kabátja felső zsebébe s kivett onnan két darab estilapot s átnyújtotta Jancsinak.

— Nesze, fiacskám, add el. Talán kapsz többet is. Sohse sírj, hanem nevesz.

A bohém karácsonyi élvezetétől fosztotta meg magát a lapok elajándékozásával. Többet is adott volna neki, de magának sem volt. Példát akart tulajdonképpen statuálni. De az ő példája követő nélkül maradt. S a mikor az asszonyok kellőleg kisajnálkoztak magukat, elfomfordáltak. Otthon bizonyosan eldicsekedtek vele, hogy mint mentettek meg egy apró rikkancsot a haláltól, kinek ellopott újságjait, azáltal, hogy megadták neki az ellopott újságok árát. Mert azt mindenki tudja, hogy jót cselekedni dicséretes dolog. A jótékonyasság anyagi szerepében minden ember szeret szenevegni, de jót cselekedni még karácsony előestéjén is fásarzott dolog.

S Jani egy-kettőre magára maradt mélyeséges fájalmával. Lassu, tétova léptekkel megindult lefelé a ragyogó körúton. Máskor oly vidám, arca most végtelenül szomorú volt. Biztos, katonás lépést, ingadozó, tétova járás váltotta fel. Ment előre, maga sem tudta hova. Szíve megtelt keserűséggel s még sem átkozta az emberek közsívűségét. Érezte, hogy rettenetesen szerencsétlen. Nem nézett sem jobbra, sem balra. A bohémöt kapott két újság a hóna alatt. Egy ember rávált:

— Te rikkancs, van egy lap nálad? — De Jani meg sem hallotta.

Ment tovább előre s egyszerre a sötétben csillogó Dunaparton találta magát. Halk csobogással rohantak a habok. Hajó nem járt s a víz nyugodt volt.

Fennt a parton egy prémbundás ur sétálgatott, meg sem látva Janit. A télikabát jutott eszébe, mely sohasem lesz az övé. S

ez a tudat egy rettenetes dologra csábította. Elfölte pénztét, szépen megszámlolta s belecsavarva a bohémöt kapott két újságba letette a legalsó kölépcsőre. Majd leült a csomag mellé s elkezdett gondolkodni. Nem sirt már, könnyei kiapadtak.

Töprengett, töprengett, de nem talált semmi megoldást, hogyan szerezhetné vissza a télikabátot. Érezte, hogy az örökre elveszett.

Elővette íróját s lassu ákom-bákom irással írni kezdett a csomagra.

Édes mamájának küldi Jani. Lakik Kacsautca, a félszer mellett.

S lassan lecsuszott az utolsó kölépcsőről. Sójáját elfojtotta a víz s hiába kapalódzott, szája, torka megtelt vízzel. Elvesztette öntudatát s könnyes szeméit a csillagos ég felé fordítva — elmerült.

Az újságírás bölesője.

Sokszor megírták már és számokban is kimutatták, hogy a földgömb összes művelt országaiban mily óriási léptekkel halad előre a hírlapirodalom, különösen az utolsó félszázadban. Európában és több más helyen már általános a panasz, hogy a hírlapírók, legalább számukat tekintve, már túlságig elszaporodtak. Kevésbé ismeri azonban a nagy közönség e hírlapirodalomnak a keletkezése körülményeit, bár mindenki tudja, hogy már igen régen a könnynyomatás feltalálása előtt is voltak hírlapforma közlemények s az is természetesnek látszik, hogy a hírlapok elszaporodására a postaközlekedés és a vasutak fejlődése is nagy hatással van.

Az ósrégi hírlapok közül legrészletesebb tudomásunk van a Julius Caesar korában virágzott „acta diurna” (napi tudósítások) című vállalatáról. Ezt papyrus bélre (charra) írták fel s közhelyen függesztették ki, emellett egyes vállalkozó írók másolatokat és kivonatokat küldtek róla a vidéki városokba. A hírlapírók száma már akkor meglehetősen nagy volt s az írók gonyolták őket, hogy tudakosságból igen sok görög szót és szótást használtak s a latin nyelvet meghamisították.

A középkoron át alig van Európában a hírlapirodalomnak valami nyoma, kivéven, hogy a zárdák levelezésben állottak egymással s egyik-másik hírt köröztek is. A XIV. századtól kezdve azonban a forgalom élénkülés következtében kereskedők, diplomaták és hatóságok már rendszeresen alkalmaztak hírgyűjtő embereket. Leghíresebb volt a hírközlések között a Fugger-féle bankház üzleti tudósítása, melyből a bécsi udvari könyvtárban 28 kötetet őriznek, melyek ama korra vonatkozólag a világ minden részéből igen sok érdekes adatot tartalmaznak. V. Rudolf császárról följegyezték, hogy kölni hírlap-tudósítójának évente 200 aranyforintot, tehát igen tetemes összeget fizetett.

A legelső ily régi hírlap magánlevelezésekkel kezdődött, vagy a postahivatalnokok közléseiből. Igen sok postamester adott ki rendes hírlapot kéziratban egyes megrendelők számára, vagy cserében más hivataloknak. Az ily lapokat azután egyesek több példányban lemásolták. E célra némely postamester számos rendes írnot tartott, kik egy iv leírásáért 4—5 krajcárt kaptak. A városok és más hatóságok levéltáraiban számos ily

lap van s nevezetes, hogy ezekben gyakran fordultak elő titkos okiratok is, melyekhez a hírlapok csak megvesztegetés útján juthattak. Altalában azonban ezek a lapok csak híreket közöltek, igen ritkán fordul elő egy-egy utazás, ünnep vagy népszokás leírása, de hirdetések és árjegyzékek már ezekben is vannak s különösen gyakoriak a vásárookra vonatkozó tudósítások.

Nagyon sajtóságos és csaknem érthetetlen, hogy az ily újságlapok előállítására a nyomdákat másfél századig nem használták fel. Ha valami nagyobb esemény történt, azokról röpiratokat, vagy alkalmi füzeteket adtak ki. Különb történt. Flütting Mihály 1583-ban „Relatio historica” címmel adott ki egy röpiratot a kölni érsekségi perpatvarról s ezt annyira megkedvelték, hogy többször utánnomatta s 1588. óta állandóan kiadta felélenként a frankfurti két nagy vásár alkalmával. Ezt a példát csakhamar több nyomdász követte s a nagy vásárokra már egész sor új újságlap került, melyekben nemcsak hírek voltak, hanem a verseny következtében különböző mulattató és ismeretterjesztő közlemények is.

Ettől kezdve már csak egy lépés volt a rendes hírlapok kiadására. Melyik volt ez az első hírlap: egészen biztosan nem tudjuk. Egyes régi lappéldányok a XVII-ik század első évtizedéből még most is megvannak. Zürichben őrzik a strassburgi relatiót 1609. óta, mely hetenként jelent meg. Az angol „The Weekly news” (Heti újdonságok) 1622-ben indult meg. Franciaország első ismert lapja 1631-ből való. A legrégebb, ma is fennálló német lap, a „Frankfurter Journal” 1615 ben indult meg s már pár év múlva hetenként kétszer jelent meg; ma hetenként 13 szor adják ki. Ezenkívül még 5—6 német hírlap van, mely eredetét a 30 éves háború idejéig tudja visszavinni, jelétül, hogy ebben az időben már meglehetősen élénk volt Németországban a hírlapiparadalm, míg nálunk tudvalevőleg csak a XVIII-ik század elején jelent meg először hírlap s az is rövid élettől volt s azután csak a század vége felé keletkeztek újra hírlapjaink.

Altalában akkor lendült fel a hírlapiparadalm, amikor a postai közlekedést rendezték. Egészen a múlt század közepéig 70ly szoros kapcsolatban állott a két intézmény, hogy sok lapszerkesztő egyttal postamester is volt. De mikor a kereskedelem és az egyesületi élet önállóságra jutott, a hírlapiparadalm mindinkább elvált a postától s idővel nagyon megerősödött.

Nyilvános könyvtárak.

Az új kor szelleme nemcsak megérlette, hanem sürgősen előtérbe állított egy nagy kultúrkövetelményt: a nyilvános könyvtárak kérdését. Eötvös József bárónak, a magyar nevelésügy úttörőjének teljes diadala a mostani idő. A helyzet az, hogy Magyarországon az irni és olvasni tudók nyolcvan százaléka szellemi táplálékot kíván és amíg ezelőtt két

évtizeddel a nyilvános könyvtárak kérdését a magyar sajtó úgy tárgyalta, mint a szellemi központok egyik hiányzó tényezőjét; ma pedig úgy áll a dolog, hogy a szellemi táplálékra szoruló nagy kontingense immár a falukban, sőt a tanyákon is nyilvános könyvtárakat áhít. És ha arra gondolunk, hogy akiket a mindennapi iskola a szellemi szórakozás gyönyörtésége országába bevezetett, mennyire igényli, hogy olvasásszeretét gondosan és körültekintéssel elejétük ki: ez a kulturkérdés ma sokkal jelentőségesebb, mint valaha.

Hiszen ezelőtt is harcoltunk a ponyva ellen, pedig akkor nem ismertük a Nick Cartereket, a bűnös bárónék förtelmes életrajzait és a pornografikus irodalom megmértelyező és gombamódra szaporodó szörnyeit. Még akkor az osztályokat egymásra uszító, ábrándos köképek után nyargalozó, idegen talajon serkedt szociális sajtónak népirodalma sem kísérte. Akkor még Bagó Márton ur volt a veszedelmes és mégis hányzór sorompóba álltunk a magyar nép lelke tisztaságának védelmére, holott kiterjedésre negyedrészt annyi lélek sem volt bevonható az irodalmi bögcsterületre, meg ma — hiszen mindenki látja — kocsis, szakácsné, csósz, bakter, kisciganda, zsellér, szóval, az istenadta nép mindgyike betű után kapkod, mert az iskola a betűk szeretére tanította meg.

Főllehetne tenni a kérdést, hogy örülünk-e ennek, avagy bánkódjunk-e rajta? Ne vessük fel ezt a kérdést. Örülünk és fejezzük ki örömünket tartalék nélkül, hogy a magyar kultúra ekkora hatalmas lépést tett és népmilliókat vont be a kultúra sáncaiba.

Nem kell, egyáltalában nem kell siránkozunk azon, hogy minden kritika nélkül mohány falják a betűt, válogatás nélkül és hogy ezek a betűk olykor nagy ártalommal vannak a nép lélekre. Mert hiszen segíthetünk rajta. Sőt a magyar intelligenciának határozott, elháríthatatlan feladata, hogy a kultúra szükségletének irányt szabjon. Talán a modern idők eljövendő szellemét érezte meg Darányi földmivelésügyi miniszter, mikor ezelőtt mintegy tíz évvel megkezdte főleg azokban a veszélyeztetett vármegyékben, ahol a szocializmus immanenter veszélyes mérveket öltött, a nyilvános könyvtárak fölállítását, korszakos kulturumkáját. És azok a kedvező tapasztalatok, amelyeket Békésben, Csanádban, Csongrádban és Szabolcsban tett, arra bírta a minisztert, hogy fokozatosan és tervszerűen tárcája keretében a nyilvános könyvtárak ügyét szolgálja s közel három ezer népkönyvtár van már felállítva az országban és ezekkel nevezetes tapasztalatokat tett a miniszter. Kérdőveket köröztetett. Kérdést tett, hogy a nagy magyar Alföldön mit szeret olvasni a földmives, kisciganda és munkás? És a kérdésre az volt a felelet, hogy Arany és Jókai után Vas Gereben és Mikszáth a legkedvencebb magyar írók, melléje sorakozik olvasottság dolgában Rákosi Viktor „Korhadt fakeszesztje” című műve, mely állandóan forog és soha a könyvtárba vissza nem jön, mióta abba elhelyezték. Érdekesen világítja meg ez a körülmény a magyar nép lelkét, amely csodás ösztönnel érzi meg és fogja fel a művészi szépet és nemzeti irodalmunk értékes kincseit.

Mit bizonyít ez? Azt bizonyítja, hogy ahol a művészi szépség kultuszát a mivelődés legalacsonyabb lépcsőjén így felfogják és ápolják, ott a népek kultur szükségletét minél nagyobb erővel államilag gyámolítani kell. Minden dicséretünket megérdemli Darányinak az a törekvése, hogy ezt a kultur-

szükségletet kielégíteni siet és a népet gazdaságilag neveli Mert az is érdekes tünet, hogy a Darányi könyvtárai, gazdasági könyvei is rohamosan megszerették a közkeveltséget. Ismeretes dolog, hogy a földmivelési tárca keretében a miniszter minden esztendőben 150 újabb könyvtár fölállítására kér megfelelő fedezetet. És az is az idők új és nagy fordulatát jelenti, hogy pártokon kívül nincs népszerűbb tétel, melyet szívesen ne szavazna meg a képviselőház. Mindezeket örvendezve elmondván, még azt adjuk az érdekeltek tudomására, hogy a földmivelésügyi miniszternek könyvtáraiért a községek képviselőtestületeinek kell folyamodnia, ezt a folyamodást azonban megelőzi a képviselőtestületnek az a határozata, hogy községekben nyilvános népkönyvtárt állít föl és azon szabályokat betartja, melyeket a miniszter a nyilvános könyvtárak használatánál elrendelt és amelyek abban csucosodnak ki, hogy az ingyenes és mindenki által használható legyen és híven kezeljessék s a község vagyoni ereje szerint időnként szaporíttassék.

Néma gyermeknek az anyja sem érti a szavát. Azt hisszük, cikkünk alkalmas lesz arra, hogy ahol a nép javával törődnek, ott a kérdést komolyan kézbeveszik és a nyilvános könyvtárért a szükséges lépéseket megteszik.

Angol-kór.

Ama kiváló és koncentrált táplálék, amely a SCOTT-féle Emulsió-ban foglaltatik, táplálja a csontokat s azokat keményekké és egyenesekké teszi. E szer hatása alatt a csontokat körülvevő hus egészséges és szilárd lesz.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védegyet — a halászt — kérjük figyelembe venni

Az általános egészség a

SCOTT-féle Emulsió

hatása alatt, rohamosan javul és az angolkórú gyermekek époló rózsás és viruló arcszint kapnak, mint az egészségesek. Az orvosok állandóan ajánlják a

SCOTT-féle Emulsió

használatát.

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér

Kapható minden gyógytárban.

Szerkesztésért felelős: Dugovich Titus.

Helyettes szerkesztő: Boldizsár Boldizsár.

Kiadótulajdonos: Moskóczi Ferencé.

Nyilttér.

(E rovatban közlöttekért nem felelős a szerkesztő.)

Nyilatkozat.

A „Felvidéki Híradó” folyó évi szeptember 10-iki számának nyilttéri rovatában Gerő Henrik ruttkai lakost akaratlanul becsületében megsértettem. Miután nevezettet becsületében sérteni egyáltalában szándékom nem volt, sértő kijelentéseimet visszavonom és az ügy fölött sajnálkozásomat fejezem ki, mert az ügyet kölcsönösen elintéztük.

Ruttkán, 1908. december 22-én.

Hoffmann Gyula.

KLEIN MIKSA

épület- és diszműbádogos

Turócszentmárton (a Sportelna házában)

Elvállal minden e szakba vágó munkát!

Gyors és pontos kiszolgálás! Olcsó árak!

Vizvezeteki javítások a legjobban eszközölteinek!

Klein Sz. utóda

HORN J.

Turócszentmárton, főfér.

Téli különlegességek:

**Bőr kabátok, utazó-
bundák, szörmeárúk,
valódi persiánsapkák,
plüskalapok, valódi
Kobrák-cipők stb. stb.**

Nagy választék! Jutányos árak!

302/1908. sz.

Faarverési hirdetmény.

A Sütő községi volt urbéres birtokosság Sütő községben 1909. évi január 13-án, délelőtti 10 órakor a községi bíró házában tartandó nyilvános szó- és írásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdő 1901. és 1902. évi vágásterületén találtató 2304-13 m³ (tömörköbméter) 1922 korona és 95 fillérre becsült bükk-, mû- és tűzfát. Becsár 1922-95 kor. Kiszállítási határidő bezárólag 1913. év április hó 1-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe:

a) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyújtatnak be; b) ha tisztán kivethető számgjegyekkel s egyszersmind betűkkel is kiírva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak borítéka kívül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szöszertint tartalmazza, ugy amint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen legalább 200 koronát készpénzben tartalmaznak; g) ha ugy vannak aláírva, hogy az aláírásból az ajánlattevőnek neve és lakheje (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boríték kívül „Ajánlat a Sütői 1901/2. évi vágásból eladandó bükkfakészletre” felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyújtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek az alsókubini m. kir. állami erdőhivatalnál, az annak alárendelt turócszentmártoni m. kir. járási erdőgondnokságnál és az urbéri elnöknél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Turócszentmártonban, 1908. december 20.

A m. kir. járási erdőgondnokság.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

■ ■ ■ ■ Teljes menyasszonyi berendezések! ■ ■ ■ ■

SVEHLA JÁNOS

kárpitos és diszitő Turócszentmártonban.

Nagy butorraktár! • Temetkezési vállalat!

A közeledő karácsonyi ünnepek alkalmából ajánlom a n. é. közönségnek dúsan felszerelt raktáramat, ugymint: divánpárnákat, szobaszőnyegeket, függönyöket, ablakvédőket, szivarasztalkákat, képeket, tükröket, olajfestményeket, pálmákat, fali és álló etazsereket, kottatartókat, gyermekkocsikat, gyermekszánokat, író- és sakkasztalokat. Elvállal: tekeasztalbehuzásokat, szoba- és teremdiszítéseket és a legdívatosabb kárpitosmunkákat izléses kivitelben.

■ ■ ■ ■ Saját asztalos műhely! ■ ■ ■ ■

Mindenkinek
egyaránt legszebb
karácsonyi ajándék
a könyv!

Nagy választék
Moskóczi Ferencné
könyvkereskedésében
Turócszentmártonban

A vásárlóközönség figyelmébe!

Értesitem a mélyen tisztelt vásárlóközönséget, hogy külföldi bevásárlási utamról visszatérve, üzletemben a legszebb

karácsonyi és ujévi ajándékok

ugymint: arany, ezüst és kinaezüst tárgyak kaphatók. — Különösen ajánlom: ezüst, nikkelt és acél óráimat, melyek olcsóságuknál és jó minőségüknel fogva nagyon alkalmasak karácsonyi és alkalmi ajándéktárgyakul. Tisztelettel:

Scheinberger A., órás és ékszerész Turócsztmárton.

KAC **POROFF**
LEGELOKELOBB
OROSZ
TEAMARKA.

Még azokat is, akik éveken át
mást használtak, meghódította
a valódi

ERŐ SÓSORSZESZ,

mert mindazt egyesíti magában, amit egy igazán
jó és hatásos háziészertől várni lehet. — Őre az
egészségnek, fertőtleníti, erősít és edzi az izmokat,
fájdalomcsillapító. Páratlan mint szájvíz, haj- és
bőrpolvoszer. Szükséges minden háztartásban.

Kapható mindenütt 30 fill., 40 fill., 1 és 2
koronás üvegekben.

Postán 10 kis üveget 3 koronáért küld után-
véttel vagy a pénz előzetes b-küldése után

KOSMOS laboratórium, GYŐR.

Kapható mindenütt!

Saját termései, jó minőségű

egri borok

hektoliterenként 40 koronáért
kaphatók:

Dr. Pressler Árminnál
Egerben.
50 litertől fölfelé.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziészert, mely már
sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek
bizonyult köszvénynél, osztnál és meghűlé-
seknél, bedorzsolésként használva.

Figyelmeztetés. Súlyos hamisítványok
miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak
olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony”
védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellát-
ott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben
K. — 80, K. 1.40 és K. 2. — és ügyszólván minden
gyógyszertárban kapható. — Főraktár:
Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlanhoz”,
Prágában, Eliaabothstrasse 5. neu.
Mindennapi szétküldés.

Turócvármegyei raktár: Schönaich Viktor gyó-
gszerésznél Znióváralján — és Toperczer Sándor
gyógyszerésznél Turócszentmártonban.

Csekély haszon! Nagy forgalom!

Karácsonyi és újévi ajándékok!

Fali-, inga- és zsebórák; arany és ezüst ékszerek;
valódi ezüst és kinaezüst tárgyak, grammofonok stb.

Kitünő precíziós órák kezeség mellett!

TESZÁK S.

órák és ékszerész Turócszentmártonban, főter.

Olesó árak! Nagy választék!

Szapatóriumj levélpapíros kapható
MOSKOCZI FERENCNE
könyv- és papírkereskedésben
TURÓCSZENTMÁRTON.
Ára 2 korona 40 fillér és 8 korona.

Legöregebb és legelőkelőbb teafaj!

TEA
Gerloff Wassili
és fia
MOSZKVA

Kapható minden jobb, hasonló üzletben.

Magyar
forrás!

Húgyhajtó és húgyoldó!

Magyar
forrás!

SZULTÁN-FORRÁS

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, lithion-tartalmú ásványvíz.

Gyógyító és üdítő ital!

Lithium tartalma következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok
esetében, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására.

1 rekesz, 50 félliteres palack 15.— K. — 1 rekesz, 25 egyliteres palack 11.— K.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás vállalat.

Kütkelzés és központi iroda: **EGYVÁZGATÓSÁG: BUDAPEST,**
EPERJES. iv., Ferencz József-rakpart 22. sz.

Kapható már külföldön: Angliában, Amerikában, Franciaországban, Belgiumban.

Vezérképviselő: Moskóczi József, Turócszentmárton.

Oh jaj!

Megfojt ez az átkozott
köhögés!

Köhögés, rekedtség

s elnyálkásodás ellen gyors s biztos hatású

Egger mellpasztillái

az étvágyat nem rontják és kitünő ízűek.

Doboza 1 és 2 korona. Próbához 50 fillér.

*Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor” gyógyszerár

Budapest, VI., Váci-körut 17.

Eljén!

Egger mellpasztillája
hamar meggyógyított!

Kapható Turócszentmártonban:

TOPERCZER SÁNDOR GYÓGSZERTÁRÁBAN.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a RETHY-féle pemetefü-cukorkánál!

Vásárlásnál azonban vigyázzunk s határozottan RETHY-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Egy doboz ára 60 fillér!

Rizárólag csak RETHY-félét fogadjunk el!

GZIM: AZ ÚJSÁG
BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 54.

Héda B.

fűszer-, csemege- és gyümölcskereskedése
Turócszentmártonban.

Karácsonyi ajándékok!

Karácsonyfadiszek!

Fürth és Heller-féle cukorkák. — Koestlin-féle teasütemények. — Orosz és japán tea. Valódi angol tearum és likőrök, borok. —
◀ Litke-, Törley- és olasz pezsgók! ▶

„Mi-i-t?” — „Papa megengedte! Hisz’ valódi Jacobo-féle Antinicotin-cigarettafüvelek fadobozban!”

Figyelem! Csakis a „JACOBI” jelzéssel valódi! Minden fadoboz egy érdekes bűvészkártyát tartalmaz.

A Turóczy kereskedelmi és hitelintézet kimutatása az 1908. évre. Mérleg-Számla.

38	Adósok folyószámlán	440	46	42	Hitelezők folyószámlán	2344	38
140	Váltók	1339	40	145	Betétek	1440	95
159	Értékpapírok	33652	—	168	Turóczy hitelbank r.-t.	30439	86
					Felosztásra kerül:		
					Tartalékalap	13793	96
					Levonva veszteség	12587	29
						1206	67
						35431	86
						35431	86

Eredmény-Számla.

146	Veszteség múlt évről	10062	75	160	Értékpapirkamat	2148	—
147	Kamatok	1586	95	165	Megtérült adó	1387	20
165	Ügyvédi s egyéb költségek	3339	96		Tartalékalap	13793	96
	Csaczi fiók adóhátraléka	1132	83				
	Felosztásra kerül:						
	Tartalékalap	13793	96				
	Levonva veszteség	12587	29				
						17329	16
						17329	16

Turócszentmárton, 1908. december 24-én.

A felszámoló bizottság:

Dr. Strauss Mózes, s. k.

Hoffmann Ede, s. k.

Graber Jakob, s. k.

Nathan Henrik, s. k.

Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

A felügyelő bizottság:

Perl Henrik, s. k.

Links Albert, s. k.

Kohn Hugó, s. k.

Dr. Strauss Adolf, s. k.